

PALĄCY (19) *part praes act*

palący (18), **paląc** (1) *SienLek.*

a *pochylone.*

sg m N pâlący (3). ◊ G pâląc(e)go (2). ◊ A pâlący (2). ◊ f N pâląc(a) (1). ◊ G pâląc(e)j (2). ◊ A pâlącą (2). ◊ n N pâląc(e) (2). ◊ pl N subst pâląc(e) (1), pâląc (1). ◊ D pâląc(e)m (1). ◊ A subst pâląc(e) (1). ◊ I m pâląc(e)mi (1).

Sł stp s.v. palić, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. palić.

1. *Działający ogniem tak, aby coś przestało istnieć, zmieniło się w popiół, zgliszcza itp.; spalający, niszczący ogniem; comburens Vulg; ardens PolAnt [w tym: co (5)] (6) : tą panną bog obyauyl gdy moyzełz uydzyal kyerz gorayący a łam łyebye nyepalący PatKaz III 101.*

W porównaniach (2): Aby byli łpaleni tak richło iako łłoma płonie. Sicut ignis qui comburrit filuam: et sicut flamma comburrens montes. Iako ogień las palący/ a iako płomień palący gory. WróbŻołt 82/15.

Wyrażenie: »ogień, płomień palący« (2:1): WróbŻołt 82/15 [2 r.]; W zyemi ich pobudził ogyeń frodze pałáyący/ Włłfytki rodzáyne polá ich ták nagle palący. LubPs Yv.

Przen (2) : Dufzá moiá w pośrzodku lwow łężę [!] (miedzy) palącemi/ (miedzy) łynmi człowieczemi/ zęby ich kopije y łtrzaly/ á ięzyk ich miecz ołtry. BudBib Ps 56/4[5]; Iáko z gorącego piecá węgle/ łłowy [!] kazania iego/ palące grzechy ludzkie/ y fercá twarde rozgrzewájące wypádály SkarŻyw 544.

2. *Wywołujący wysoką temperaturę, zbytnio ogrzewający; torrens Cn (8) :*

a. *O słońcu i wietrze; urens Vulg; flagrans Mącz (3) :*

Wyrażenia: »palące słońce« (1): Flagrantissimus Sol, Wielmi palące Słóńce. Mącz 129b.

»wiatr palący« (1): I gdy wyciągnął Moizełz rękę ná morze/ wyłzuffyl ie Pan/ wianiem wáıtru gwałtownego y palącego [vento ... urente] całą noc Leop Ex 14/21.

Przen (1) :

Wyrażenie: »wiatr palący« (1): Wíatr palący [ventus urens] ná drogách ktore łą ná pułłcey/ drogi corki ludu moiego Leop Ier 4/11.

b. *O stanach chorobowych (4) : [Białego maku wódka] fuchołc oczu/ wrzody złe palące/ ty rzeczy włzytky barzo pożytecznie leczi FalZioł II 8d.*

Wyrażenie: »paląca gorączka (a. gorącość)« [szyk 1:1] (2): Lekarłstwo tey gorączki zbytnie palący: ktora iełt rzeczona Caułon. Naprzod krwi vpułłciwłzy/ potym kolerę purgować á krew chłodzić łyropmi. FalZioł V 5v, I 66a.

Szereg: »palący a ognisty« (1): Też tenże łok [ćwıklany z rozchodnikiem] iełt dobry [...] naprzeciwo bolączkam palącym [pałájącym SienHerb 25] á ogniłtim ktore pochodzą skolery FalZioł I 20a.

c. *Według ówczesnych pojęć medycznych: wywołujący w organizmie proces związany z podwyższeniem temperatury, wewnętrznego rozgrzewania (1) :*

Wyrażenie: »moc paląca« (1): [Cebula] Ma mocz przeczinaiącą y palącą y też refolwuiącą wilkołci grubych FalZioł I 133a.

3. *Wywołujący doznanie fizjologiczne silnego pieczenia; causticus Cn (5) :*

palący co (1): SienLek 20 cf »paląc albo koląc«.

*Szeregi: »kąsający, palący« (1): Moc niegafzonego wapna czyni opuchliny/ yteż iefth kąfaiącza/ palącza aż do żywego *FalZioł* III 36d.*

*»paląc albo koląc« (1): Rzadkie łayná [człowiecze] nieiáko paląc álbo koląc Ogonicę: Krwáwey niemocy fye trzebá oftrzeć. *SienLek* 20.*

*a. O działaniu ostrych przypraw lub trucizny (3): Też gdy kto wypije iadowitą rzecz á barzo palącza/ Oliwy fie day ciepło napić iżby mógł wraczać *FalZioł* III 22c.*

*Wyrażenie: »palący w język« (1): Ranunculus herba, Ziele goącego przyrodzenia/ kąfáyące á palące w yęzik. *Mącz* 345d.*

*Szereg: »kąsający a (i) palący« (2): [*Piperata*] Ziele iefth ogrodne listu łzyrokiego [...]/ łmaku kąfaiącze⁸⁰ barzo y palączego *FalZioł* I 112b; *Mącz* 345d.*

Synonimy: 3. gryzący, kąsający, ognisty.

Cf PALIĆ